



‘Agressie en geweld horen niet bij dit werk’

Ordeverstoringen, agressie tussen gedetineerden en tegen personeel, en pogingen tot suïcide of overlijden in de cel. ‘Je ziet dat DJI-personeel die dingen heel erg gaat normaliseren,’ zegt Marianne, penitentiaire inrichtingswerker en buddy bij Penitentiaire Inrichting De Schie in Rotterdam. ‘Maar zulke dingen zijn niet normaal en doen meer met mensen dan ze zelf beseffen.’

TEKST: NATHALIE PÉREZ FOTO: ARIE KIEVIT

Marianne werkt sinds 2021 als penitentiaire inrichtingswerker (PIW'er) bij Penitentiaire Inrichting (PI) De Schie in Rotterdam. In die korte periode heeft ze genoeg meegeemaakt: 'Ik wist natuurlijk nog helemaal niets van binnenuit toen ik bij DJI (Dienst Justitiële Inrichtingen) ging werken. Het eerste dat me opviel, is hoe bepaalde situaties genormaliseerd worden. Ik heb collega's die bijvoorbeeld in een gevecht terechtkwamen, uitgescholden werden of te maken kregen met agressie, geweld of zelfs zelfdodingen. Gedetineerden die zich hadden opgehangen in hun cel. Ze noemen dat normaal. Maar dat is niet normaal. Zelf heb ik in het begin ook zo iets ervaren. Ik wist niet wie ik mijn verhaal kon toevertrouwen en of ik er überhaupt wel iets over kon zeggen. Mensen gaan er gewoon niet normaal mee om. Ik kon het niet kwijt en dat vond ik erg vervelend. Collega's die al heel lang bij DJI werken, zeggen bij agressie en geweldsituaties ook: "Het hoort erbij." Maar als ik dan met ze praat, blijkt het meer met ze te doen dan ze beseffen.'

Buddy's bij DJI

De noodzaak van buddy's bij DJI is duidelijk. Impactvolle situaties worden genormaliseerd en er wordt weinig over gepraat. Terwijl dit op de lange termijn voor mentale en fysieke klachten kan zorgen: 'Ik denk dat het belangrijk is om te weten wat het effect is van het in gesprek gaan over een gebeurtenis. Als je binnen 24 tot 72 uur kan praten over iets waarbij jij een negatieve associatie of gevoel hebt, kan dat eventuele klachten als depressie, burn-out en PTSS verminderen en zelfs voorkomen. Om uitval te beperken, is dat belangrijk. Het in gesprek gaan is zo bepalend. Ik zou echt willen dat mensen dat weten en daarin prioriteiten gaan stellen voor zichzelf, buiten eventuele professionele opvang en begeleiding. Het is niet gek dat je erover gaat praten. Het maakt een tweede keer meteen laagdrempeliger.'

Persoonlijke aspecten

Van maart tot mei 2023 volgde Marianne met DJI'ers uit heel Nederland de buddy-opleiding. 'We werken allemaal binnen dezelfde organisatie, op verschillende locaties. Het was heel interessant om te horen hoe het overal gaat en je hoort ook veel overeenkomsten.' Wel was het een intensieve opleiding, vertelt de PIW'er. 'Je moet goed reflecteren. Het was een cursus met veel diepgang waarin ook jouw persoonlijke aspecten naar voren komen: hoe je erin staat, wat je voelt, hoe je dingen ervaart. Je gaat helemaal bloot in een groep waarin je elkaar nog niet kent. En het gaat over best persoonlijke situaties en gevoelens.'

Oordeelloos luisteren

Marianne is erg te spreken over de opleiding: 'Vooral de gesprekstechnieken waren nuttig. Hoe je goed een gesprek

voert, maar vooral dat je zonder oordeel luistert naar de ervaring van een ander. Je bent snel geneigd om iets in te vullen, te helpen of adviseren. Dat is juist helemaal niet de bedoeling. Want je bent geen professionele hulpverlener. Je hoeft – en mag – niks oplossen. Dat klinkt heel makkelijk, maar dat is toch best lastig. Iemand moet puur zijn verhaal kunnen doen, zonder het gevoel te krijgen dat jij daar wat van vindt of dat hij of zij er wat mee moet. Het gaat om de erkenning dat het niet raar is wat er is gebeurd. Als iemand zijn hart maar even kan luchten en er niet meer mee rondloopt. Ik krijg vaak te horen: "Ik vind het echt fijn dat ik dit even heb kunnen vertellen."

Niet normaal

'Of er een verhaal is dat me echt is bijgebleven en veel indruk op me heeft gemaakt? Nou, het zijn zoveel verhalen. Van huis-, tuin- en keukenverhalen tot iemand die geslagen is of in een gevecht belandde. Maar wat me toch het meest bijblijft, is dat mensen het in eerste instantie bagatelliseren. En als je dan meer in het gesprek bent, hoor je ze zeggen: "Mmm, eigenlijk is het helemaal niet normaal en voel ik er toch meer bij dan ik dacht.'"

DJI-personeel ziet steeds meer in dat erover praten belangrijk is en goed doet. Gesprekken vinden nu vooral op de werkvloer plaats. Of buddy's horen van een situatie en gaan naar hun collega toe om te vragen hoe het gaat.

Drempel steeds lager

Marianne gaat zelf actief gesprekken aan. 'Ik vertel wel dat ik buddy ben en dat ze vaker bij me terecht kunnen om een praatje te maken. Ik merk dat de mensen waarmee ik eerder gesproken heb me sneller komen opzoeken om hun verhaal kwijt te kunnen. De drempel om over gebeurtenissen te praten wordt steeds lager. Dat zie ik vooral in mijn eigen team, maar ook op andere afdelingen. Ik heb steeds meer connecties met collega's. Maar dit zijn zeker niet allemaal gesprekken over agressie of geweldsituaties. Dat komt gelukkig niet elke dag voor. Wel pas ik het hele buddyzijn voortdurend toe in mijn werk. Dat is het mooie van deze opleiding.' ●

Ondersteuning na gebeurtenis op werk

Krijg je te maken met agressie of andere voorvallen op je werk bij DJI? Dan kan dit impact op je hebben. Voorvallen stapelen zich op als je ze bagatelliseert en er niet over praat. Wil je jouw verhaal kwijt aan een collega? Neem gratis contact op met een buddy. Het buddy-traject wordt mogelijk gemaakt door CNV en ZonMw. Ga naar: cnv.nl/buddy